

Tomasz Nowak*

**ROLA
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W KSZTAŁTOWANIU BEZPIECZEŃSTWA
PODCZAS STANU WYJĄTKOWEGO
W 2021 ROKU**

Streszczenie

W artykule przyjęto, że bezprecedensowa skala presji migracyjnej na granicy polsko-białoruskiej w 2021 r., dopełniona demonstracją siły militarnej przez Rosję przy wschodniej flance NATO, stanowiła asumpt do użycia przez Polskę nadzwyczajnych instrumentów prawnych. Do skonfrontowania się z nowymi realiami geostrategicznymi sięgnięto po instytucję stanu wyjątkowego. Szczególne uprawnienia w tym zakresie przysługują Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej. Celem artykułu było ustalenie roli prezydenta RP w kontekście zadań realizowanych w okresie obowiązywania stanu wyjątkowego w Polsce, a także ocena podjętych działań w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego i aktywności dyplomatycznej na arenie międzynarodowej.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo Polski, działania hybrydowe, kryzys migracyjny, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, stan wyjątkowy

Wstęp

W 2021 r. Białoruś przy wsparciu Rosji rozpoczęła operację, która miała na celu destabilizację Litwy, Łotwy i Polski, a w konsekwencji, po ich hipotetycznym złamaniu, destabilizację zachodniej Europy. Sterowana przez Alaksandra Łukaszenkę operacja hybrydowa na wschodniej granicy Polski, będącej jednocześnie wschodnią granicą Unii Europejskiej i Sojuszu Północnoatlantyckiego, wywołała kryzys migracyjny. Strategia destabilizacji trzech państw członkowskich UE i NATO została zrealizowana przy instrumentalnym użyciu tysięcy nielegalnych migran-

* Akademia Piotrkowska w Piotrkowie Trybunalskim, e-mail: tomasz.nowak@apt.edu.pl, ORCID: 0000-0003-4144-0937.

tów z krajów Bliskiego Wschodu i Afryki¹. Sprowadzeni drogą lotniczą do Białorusi cudzoziemcy byli instruowani przez jednostki białoruskich wojsk granicznych ASAM² i przewożeni na wiele odcinków polskiej linii granicznej, gdzie powstawały nielegalne koczowiska. Strona białoruska dostarczała migrantom niebezpieczne narzędzia w postaci siekier, noży, drabin, drewnianych kładek, stalowych nożyc do cięcia zasieków, które zwiększały szansę na nielegalne przedostanie się na polską stronę³. Wykorzystywano różne metody do forsowania zasieków, np. przecinanie drutu, stosowanie drabin, przerzut drewnianych kładek przez tymczasowe zasieki. Z czasem migranci byli fizycznie wypychani na granicę przez białoruskie służby⁴.

Niekorzystny rozwój zdarzeń potęgowała kwestia rozpoczynającej się wkrótce aktywnej fazy ćwiczeń wojskowych *Zapad-2021*, największych od 1991 r. manewrów rosyjsko-białoruskich na zachodnim kierunku strategicznym. Ćwiczenia sił zbrojnych Rosji i Białorusi zaplanowano przy wschodniej flance NATO, m.in. na poligonach w pobliżu granicy Polski z Białorusią, Obwodem Królewieckim i na Morzu Bałtyckim. Dane wywiadowcze wskazywały, że podczas manewrów może dojść do prowokacji. Nie wykluczano również naruszenia suwerenności któregoś z członków Sojuszu Północnoatlantyckiego przez niezidentyfikowane jednostki wojskowe⁵. Co więcej, Rosja pod pozorem utrzymania gotowości bojowej i przygotowania się do manewrów *Zapad-2021* zaczęła koncentrować znaczącą ilość żołnierzy (ok. 100 tysięcy) przy granicy z Ukrainą, zarówno na północy, wschodzie, a także na południu od strony anektowanego Krymu⁶.

Obszar bezpieczeństwa państwa to zarówno bezpieczeństwo wewnętrzne, jak i zewnętrzne⁷. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego jest jedną z najważniejszych misji państwa. Wyraża się ona

¹ T. Nowak, *Stan wyjątkowy w Polsce w 2021 roku. Przyczyny, przebieg i skutki z perspektywy bezpieczeństwa*, „Polityka i Bezpieczeństwo”, 2023, tom IX, s. 70 i n.

² *Operacja „Śluza”*. Alaksandr Azarau: ujęto grupę przerzucającą migrantów. Okazało się, że to specnaz, sprawę przejęło KGB, PolskieRadio24, <https://polskieradio24.pl>, 14.09.2021 (20.08.2024).

³ *Siłowo forsowali granicę polsko-białoruską*, Straż Graniczna, <https://strazgraniczna.pl>, 20.10.2021 (20.08.2024).

⁴ T. Nowak, *op.cit.*, s. 73–75.

⁵ G. Osiecki, Z. Parafianowicz, „Zabłkani” u granic NATO. Siły Łukaszenki mogą wejść na terytorium Litwy podczas Zapadu-2021, *Gazeta Prawna*, <https://www.gazeta-prawna.pl>, 1.09.2021 (21.08.2024).

⁶ Y. Karmanau, *Ukrainian president says Russian troops remain near Ukraine*, Public Broadcasting Service, <https://www.pbs.org>, 2.06.2021 (21.08.2024).

⁷ A. Zagórska, *Rola Prezydenta RP w dziedzinie bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 2023, s. 53–74.

m.in. w zapewnieniu ochrony granicy państwowej⁸. W perspektywie możliwości pojawienia się sytuacji kryzysowej lub jej szczególnej fazy – kryzysu, należy stworzyć i utrzymywać sprawny system zarządzania państwem⁹. Obok Rady Ministrów wiodącym organem władzy odpowiedzialnym za bezpieczeństwo i kierowanie jest Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Głowa państwa posiada szczególne kompetencje w zakresie instytucji stanu wyjątkowego¹⁰.

Tak identyfikowana sytuacja problemowa prowadzi do sformułowania głównego problemu badawczego, który brzmi: Jaka była rola Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w kształtowaniu bezpieczeństwa podczas obowiązującego stanu wyjątkowego w 2021 roku? Aby rozwiązać główny problem badawczy, określono problemy szczegółowe, które przyjęły formę następujących pytań badawczych: 1) Jakie są zadania i kompetencje prezydenta RP w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności? 2) Jakie działania podjął prezydent RP w wymiarze wewnętrznym? 3) Jakie działania realizował prezydent RP w wymiarze zewnętrznym?

Celem badań, których rezultaty przedstawiono w artykule, było ustalenie roli prezydenta RP w kontekście zadań realizowanych na rzecz bezpieczeństwa państwa od momentu wprowadzenia do zakończenia stanu wyjątkowego w Polsce, a także ocena podjętych działań w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego i aktywności dyplomatycznej na arenie międzynarodowej. W procesie badawczym wykorzystano analizę i syntezę źródeł literatury przedmiotu, analizę i krytykę treści aktów prawnych, a także materiałów informacyjnych prezydenta RP, administracji rządowej i służb mundurowych, metodę *desk research*, abstrahowanie, wnioskowanie.

Zadania i kompetencje prezydenta RP w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej prezydent jest najwyższym przedstawicielem Polski i gwarantem ciągłości władzy państwowej. W myśl art. 126 ust. 2 prezydent RP „czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji, stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa

⁸ W. Kitler, J. Gryz, *Misje państwa w zakresie bezpieczeństwa narodowego* [w:] *System bezpieczeństwa narodowego RP. Wybrane problemy*, red. W. Kitler, K. Drabik, I. Szostek, Warszawa 2014, s. 35–55.

⁹ R. Wróblewski, *Zarządzanie kryzysowe jako element zarządzania bezpieczeństwem narodowym*, Siedlce 2013, s. 124.

¹⁰ A. Zagórska, *op.cit.*, s. 209–213.

oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium”¹¹. Kompetencje prezydenta w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności państwa zostały określone w ustawie o obronie Ojczyzny.

Prezydent RP przekazuje Radzie Ministrów swoje rekomendacje do strategii bezpieczeństwa narodowego i zatwierdza dokument. Wydaje na wniosek Prezesa Rady Ministrów Polityczno-Strategiczną Dyrektywę Obronną RP i inne dokumenty wykonawcze do strategii bezpieczeństwa narodowego. Prezydent zatwierdza plany krajowych ćwiczeń systemu obronnego i postanawia na wniosek premiera o zmianie określonego stanu gotowości obronnej państwa. W razie konieczności obrony państwa postanawia na wniosek Rady Ministrów o dniu, w którym rozpoczyna się i kończy czas wojny. We współdziałaniu z Radą Ministrów kieruje obroną państwa z chwilą mianowania Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i przejęcia przez niego dowodzenia. W procesie kierowania obroną państwa organem pomocniczym prezydenta jest Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Głowa państwa inicjuje przedsięwzięcia patriotyczne i obronne w społeczeństwie i patronuje im¹².

Prezydent RP jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych RP, sprawując w czasie pokoju symboliczne zwierzchnictwo nad wojskiem za pośrednictwem ministra obrony narodowej¹³. Zadania w zakresie bezpieczeństwa i obronności wykonuje przy pomocy Biura Bezpieczeństwa Narodowego. Prezydent RP określa na wniosek ministra obrony narodowej główne kierunki rozwoju sił zbrojnych oraz ich przygotowania do obrony państwa. Zatwierdza narodowe plany użycia armii do obrony państwa, organizację i zasady funkcjonowania wojennego systemu dowodzenia siłami zbrojnymi, sojusznicze plany obronne. Na wniosek Prezesa Rady Ministrów wskazuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych. Postanawia na wniosek Rady Ministrów o prowadzeniu w czasie pokoju operacji wojskowej na terytorium kraju¹⁴, a także o użyciu Sił Zbrojnych RP poza granicami kraju¹⁵. Dotyczy to udziału w konflikcie zbrojnym lub dla wzmocnienia sił państwa albo państw sojuszniczych, misji pokojowej, akcji zapobieżenia aktom terroryzmu lub ich skutkom, ewakuacji obywateli w przypadku konieczności ochrony ich życia lub zdrowia¹⁶.

¹¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, ze zm.).

¹² Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, art. 24 (Dz.U. 2024, poz. 248, 834, 1089, 1222, 1248).

¹³ Konstytucja..., art. 134 ust. 1–2.

¹⁴ Ustawa z dnia 11 marca 2022 r., art. 25–26.

¹⁵ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz.U. 2023, poz. 755).

¹⁶ *Ibidem*, art. 2.

W sprawach związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i zewnętrznym prezydent RP przewodniczy i zwołuje posiedzenia Rady Bezpieczeństwa Narodowego, która jest organem doradczym¹⁷. Istotne kompetencje głowy państwa są związane z sytuacją, w której następuje zewnętrzne zagrożenie funkcjonowania państwa. W zależności od stopnia tego zagrożenia i jego charakteru prezydent RP może zarządzić mobilizację. Na podstawie art. 136 Konstytucji RP: „w razie bezpośredniego, zewnętrznego zagrożenia państwa prezydent RP, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, zarządza powszechną lub częściową mobilizację i użycie Sił Zbrojnych do obrony Rzeczypospolitej Polskiej”¹⁸.

W stosunkach międzynarodowych prezydent RP reprezentuje państwo m.in. poprzez ratyfikację i wypowiedanie umów międzynarodowych, mianowanie i odwołanie ambasadorów Polski. Kreując politykę zagraniczną, współdziała w tym zakresie z Prezesem Rady Ministrów i ministrem spraw zagranicznych¹⁹. Konstytucja uprawnia prezydenta również do dysponowania w określonym czasie, a także w określonej sytuacji środkami prawnymi władzy ustawodawczej i wykonawczej. Reguluje to art. 234: „Jeżeli w czasie stanu wojennego Sejm nie może zebrać się na posiedzenie, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów wydaje rozporządzenia z mocą ustawy w zakresie i w granicach określonych w art. 228 ust. 3–5”²⁰. Ponadto jeżeli na posiedzenie nie może zebrać się Sejm RP, o stanie wojny postanawia wówczas prezydent RP²¹.

W odniesieniu do stanów nadzwyczajnych głowa państwa posiada kluczowe prerogatywy. Wprowadzanie stanu nadzwyczajnego implikują sytuacje szczególnych zagrożeń oraz przypadki, gdy zwykłe środki konstytucyjne są niewystarczające. Jako pierwszy został uwzględniony stan wojenny. W razie zewnętrznego zagrożenia państwa, w tym spowodowanego działaniami o charakterze terrorystycznym lub działaniami w cyberprzestrzeni, zbrojnej napaści na terytorium Polski lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji prezydent RP – na wniosek Rady Ministrów – może wprowadzić stan wojenny na części albo na całym terytorium państwa²². Prezydent RP wydaje rozporządzenie, w którym określa przyczyny

¹⁷ Konstytucja..., art. 135.

¹⁸ *Ibidem*, art. 136.

¹⁹ *Ibidem*, art. 133 ust. 1–3.

²⁰ *Ibidem*, art. 234.

²¹ *Ibidem*, art. 116 ust. 1 pkt 2.

²² *Ibidem*, art. 229. Ponadto Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 (Dz.U. 2022, poz. 2091).

wprowadzenia, obszar obowiązywania stanu wojennego, a także rodzaje ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela²³. Może również odmówić wydania rozporządzenia. W okresie obowiązywania stanu wojennego prezydent postanawia o przejściu organów władzy publicznej na określone stanowiska kierowania, a także o stanach gotowości bojowej sił zbrojnych. Określa zadania Wojska Polskiego, zatwierdza plany operacyjnego użycia sił zbrojnych i uznaje określone obszary państwa ze strefy bezpośrednich działań wojennych²⁴.

Kolejny ze stanów nadzwyczajnych to stan wyjątkowy. W razie zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego prezydent RP – na wniosek Rady Ministrów – może wprowadzić, na czas oznaczony, ale nie dłuższy niż 90 dni, stan wyjątkowy na części lub na całym terytorium²⁵. W drodze rozporządzenia głowa państwa wprowadza i znosi stan wyjątkowy. Prezydent RP ustala w rozporządzeniu przyczyny wprowadzenia, czas trwania i obszar²⁶. Określa szczegółowy tryb, sposoby, obszarowy oraz podmiotowy i przedmiotowy zakres wprowadzenia i stosowania ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela²⁷. Ma również prawo odmówić wydania rozporządzenia. Warto dodać, że w czasie trwania stanu wyjątkowego prezydent może postanowić na wniosek premiera o użyciu oddziałów i pododdziałów sił zbrojnych do przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa, gdy dotychczasowe zastosowanie sił i środków będzie wyczerpane²⁸.

Działania prezydenta RP na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego

W sierpniu 2021 r. Podlaski Oddział SG i Nadbużański Oddział SG odnotowały łącznie 3531 prób nielegalnego przekroczenia granicy polsko-białoruskiej. W ciągu kilku tygodni polskie służby zidentyfikowały blisko 40 przylotów z Bagdadu do Mińska²⁹. Uważa się, że na terytorium

²³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r., art. 3.

²⁴ *Ibidem*, art. 10.

²⁵ Konstytucja..., art. 230.

²⁶ Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym, art. 3 ust. 2 (Dz.U. 2017, poz. 1928).

²⁷ *Ibidem*, art. 2.

²⁸ *Ibidem*, art. 11 ust. 1.

²⁹ *Premier: zapewnienie bezpieczeństwa polskiej granicy i polskim obywatelom jest podstawowym obowiązkiem rządu*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, <https://www.gov.pl/web/premier>, 6.09.2021 (22.08.2024).

Białorusi znajdowało się wówczas około 4,5 tysiąca imigrantów gotowych do przekroczenia polskiej granicy³⁰.

Lawinowo rosnąca liczba prób nielegalnego przekroczenia granicy państwowej z Białorusią, a także ryzyko zaistnienia incydentów granicznych o charakterze militarnym w związku z manewrami *Zapad-2021* niewątpliwie zakłócały normalne funkcjonowanie państwa. Zaistniała sytuacja kryzysowa na granicy polsko-białoruskiej miała wystarczające cechy, aby błyskawicznie przeistoczyć się w trudny do opanowania wielosektorowy kryzys wewnętrzny³¹. Według premiera Mateusza Morawieckiego wystąpiły dwie przesłanki wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, tj. zagrożenie bezpieczeństwa obywateli oraz zagrożenie porządku publicznego³².

Działając wyprzedzająco, w dniu 31 sierpnia 2021 r. prezydent RP Andrzej Duda wraz z ministrem obrony narodowej Mariuszem Błaszczakiem wziął udział w odprawie kadry kierowniczej Wojska Polskiego i szefów służb. Poddano dyskusji sposób wzmocnienia ochrony granicy państwowej. Prezydent poinformował, że analizuje skierowaną do niego uchwałę Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia stanu wyjątkowego w przygranicznym pasie z Białorusią³³. Po spotkaniu w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) z ministrem obrony narodowej, ministrem spraw zagranicznych Zbigniewem Rauem, ministrem spraw wewnętrznych i administracji Mariuszem Kamińskim, szefem BBN Pawłem Sолоchem oraz wiceministrem spraw zagranicznych Marcinem Przydaczem³⁴ – prezydent RP podjął decyzję o wprowadzeniu stanu wyjątkowego.

W dniu 2 września 2021 r. prezydent Polski na podstawie art. 230 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym wydał rozporządzenie o wprowadzeniu stanu wyjątkowego na okres 30 dni na obszarze części województwa podlaskiego i części województwa lubelskiego³⁵. Sejm RP rozpatrzył rozporządzenie w dniu 6 września 2021 r. i w głosowaniu przychylił się do decyzji prezydenta.

³⁰ Szerzej: Druk nr 1512, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2021, s. 13, <https://orka.sejm.gov.pl>, 2.09.2021 (22.08.2024).

³¹ G. Sobolewski, *Siły Zbrojne RP w zarządzaniu kryzysowym. Aspekt narodowy i międzynarodowy*, Warszawa 2013, s. 36–49.

³² Druk nr 1512..., s. 11.

³³ *Odprawa z szefem MON, dowódcami wojska i służb*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 31.08.2021 (22.08.2024).

³⁴ *Spotkanie w sprawie sytuacji na granicy polsko-białoruskiej*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 1.09.2021 (22.08.2024).

³⁵ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 września 2021 r. w sprawie wprowadzenia stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego (Dz.U. 2021, poz. 1612).

Obszar stanu wyjątkowego dotknął swoim zasięgiem trzykilometrowy pas wzdłuż granicy z Białorusią, który objął 115 miejscowości w województwie podlaskim i 68 miejscowości w województwie lubelskim³⁶.

Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym stanowi, że możliwe są liczne ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela. Ustawa reguluje zakazy, nakazy i obowiązki, których nierespektowanie skutkuje karą aresztu lub grzywny. W tabeli 1 przedstawiono rodzaje zarządzonych przez prezydenta RP ograniczeń³⁷.

Tabela 1. Rodzaje ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela wprowadzone przez prezydenta RP

Zakaz	– (zawieszenie prawa) organizowania i przeprowadzania zgromadzeń, imprez masowych oraz prowadzonych w ramach działalności kulturalnej imprez artystycznych i rozrywkowych niebędących imprezami masowymi; – przebywania w ustalonym czasie (przez całą dobę) w oznaczonych miejscach, obiektach i obszarach położonych na obszarze objętym stanem wyjątkowym; – utrwalania za pomocą środków technicznych wyglądu lub innych cech określonych miejsc, obiektów lub obszarów; – posiadania i noszenia broni palnej, amunicji i materiałów wybuchowych oraz innych rodzajów broni.
Obowiązek	– posiadania przy sobie dowodu osobistego lub innego dokumentu tożsamości, zaś w przypadku osób uczących się, które nie ukończyły 18 lat, legitymacji szkolnej.
Ograniczenie	– dostępu do informacji publicznej dotyczącej czynności prowadzonych na obszarze stanu wyjątkowego w związku z ochroną granicy państwowej oraz zapobieganiem i przeciwdziałaniem nielegalnej migracji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 września 2021 r. w sprawie wprowadzenia stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego, § 2 (Dz.U. 2021, poz. 1612).

Utrzymujące się zagrożenie dla bezpieczeństwa obywateli oraz porządku publicznego implikowało coraz bardziej agresywne sposoby destabilizacji granicy przez migrantów i białoruskie jednostki specjalne.

³⁶ W województwie podlaskim, powiat: augustowski, białostocki, hajnowski, sejmowski, siemiatycki, sokólski. W województwie lubelskim, powiat: bialski, włodawski.

³⁷ Ponadto Rada Ministrów wydała rozporządzenie w sprawie ograniczenia wolności i praw w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego, w którym doprecyzowano stosowanie tych ograniczeń. Rządowe rozporządzenie określiło kilkanaście wyjątków od zakazu. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 2021 r. w sprawie ograniczeń wolności i praw w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego (Dz.U. 2021, poz. 1613).

Tylko we wrześniu 7667 osób próbowało nielegalnie przekroczyć granicę. 28 września 2021 r. prezydent RP spotkał się z premierem Mateuszem Morawieckim w celu omówienia kwestii dalszego obowiązywania stanu wyjątkowego. Przed spotkaniem minister spraw wewnętrznych zarekomendował przedłużenie stanu nadzwyczajnego o kolejne 60 dni³⁸.

W związku z nieustającą presją migracyjną i rosnącą liczbą prób nielegalnego przekroczenia granicy polsko-białoruskiej przedstawiciele resortów i szefowie służb mundurowych argumentowali, że przedłużenie stanu wyjątkowego jest nie tylko zasadne, ale wręcz niezbędne. Dodatkowym uzasadnieniem dla takiej decyzji było zapewnienie właściwych warunków dla służb wykonujących swoje zadania oraz utrzymanie skuteczności ich pracy³⁹. Prezydent wystąpił do Sejmu RP o wyrażenie zgody na przedłużenie stanu wyjątkowego na dalszy okres 60 dni. Należy zaznaczyć, że za zgodą Sejmu może on zostać przedłużony tylko raz, na czas nie dłuższy niż 60 dni⁴⁰.

Prezydent Polski Andrzej Duda w dniu 1 października 2021 r. wydał rozporządzenie w sprawie przedłużenia stanu wyjątkowego wprowadzonego 2 września 2021 r. na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego. Jak wskazano w rozporządzeniu, z dniem 2 października 2021 r. stan wyjątkowy decyzją prezydenta Polski został przedłużony na okres 60 dni⁴¹, tj. do 30 listopada 2021 roku. Obowiązujące rodzaje ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela zostały utrzymane.

Warto nadmienić, że prezydent bardzo szybko podpisał uchwaloną przez Sejm RP ustawę z dnia 29 października o budowie zabezpieczenia granicy państwowej. Andrzej Duda był orędownikiem powstania zapory na granicy polsko-białoruskiej, mając w pamięci doświadczenia kilku państw, takich jak Węgry, Hiszpania, Grecja, które zmagaly się w 2015 r. z kryzysem migracyjnym. Ustawa dotycząca kwestii fizycznego, technicznego i elektronicznego zabezpieczenia granicy państwowej została podpisana już 2 listopada 2021 r. Weszła w życie dwa dni później⁴².

³⁸ *Prezydent i Premier spotkali się ws. przedłużenia stanu wyjątkowego*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 28.09.2021 (24.08.2024).

³⁹ *Wypowiedź Prezydenta RP po spotkaniu w BBN*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 28.09.2021 (24.08.2024).

⁴⁰ Konstytucja..., art. 230 ust. 1–2.

⁴¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 października 2021 r. w sprawie przedłużenia stanu wyjątkowego wprowadzonego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego, § 1 (Dz.U. 2021, poz. 1788).

⁴² Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o budowie zabezpieczenia granicy państwowej (Dz.U. 2023, poz. 1390).

Za istotne posunięcie prezydenta w czasie obowiązywania stanu wyjątkowego należy uznać wzniosły apel skierowany do polskiej sceny politycznej i liderów wszystkich partii o odpowiedzialność. W konkluzji Andrzej Duda zasygnalizował: „sprawa jest zbyt poważna, by prowadzić na tym tle wewnętrzną walkę polityczną”⁴³. W związku z eskalacją sytuacji i szturmem w okolicy przejścia granicznego w Kuźnicy Białostockiej prezydent anulował zaplanowaną wizytę na Słowacji i niezwłocznie zwołał naradę w BBN z udziałem premiera, szefów resortów obrony narodowej, spraw zagranicznych, dowódców wojskowych, Komendanta Głównego Straży Granicznej. Poddano analizie zastosowane środki i omówiono możliwe scenariusze rozwoju sytuacji⁴⁴.

Zwierzchnik sił zbrojnych dokonał przeglądu tymczasowych zabezpieczeń granicznych (plot, zasieki, jeże, betonowe gwiazdoblaki). Co więcej, podjął rozmowy z mieszkańcami terenów przygranicznych, w których wyrażał troskę o ich bezpieczeństwo, jak i tłumaczył zasadność powziętych decyzji. Prezydent podziękował wszystkim funkcjonariuszom i żołnierzom za ofiarną służbę i uniemożliwienie agresywnym migrantom przedarcia się na terytorium Polski. Przekazał swoje spostrzeżenia w odniesieniu do bieżącej współpracy, rozwoju niekorzystnych scenariuszy i eskalacji napięcia⁴⁵. Andrzej Duda dokonał oceny warunków pełnionej przez żołnierzy służby, w tym operacji „Silne Wsparcie” i wysłuchał raportów przedstawicieli formacji mundurowych⁴⁶.

Stan wyjątkowy obowiązywał w Polsce do 30 listopada 2021 r. Po jego zakończeniu prezydent spotkał się z mieszkańcami okolicznych miejscowości, przedstawicielami organizacji społecznych. Rozmawiał o problemach, które wygenerował stan wyjątkowy, i oczekiwanej pomocy ze strony państwa⁴⁷. Złożył wizytę w placówce Straży Granicznej w Kuźnicy, gdzie zadania realizowało wówczas ponad 600 żołnierzy i funkcjonariuszy. Odebrał meldunek i informację od komendantów poszczególnych służb i wyraził wdzięczność mundurowym za trud pełnionej służby na rzecz bezpieczeństwa państwa⁴⁸.

⁴³ *Posiedzenie Sejmu nt. sytuacji na granicy z Białorusią*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 9.11.2021 (27.08.2024).

⁴⁴ *Prezydent zwołał naradę ws. sytuacji na granicy polsko-białoruskiej*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 8.11.2021 (26.08.2024).

⁴⁵ Rosja w tym czasie przygotowując się do napaści zbrojnej na Ukrainę skoncentrowała wzdłuż granicy blisko 100 tysięcy żołnierzy.

⁴⁶ *Prezydent RP Andrzej Duda spotkał się z żołnierzami 16 Dywizji*, Wojsko Polskie, <https://www.wojsko-polskie.pl> (28.08.2024).

⁴⁷ *Rozmowy z mieszkańcami terenów przygranicznych*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 8.12.2021 (27.08.2024).

⁴⁸ *Wypowiedź Prezydenta RP w Kuźnicy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 8.12.2021 (23.08.2024).

Działania prezydenta RP na arenie międzynarodowej

Andrzej Duda krótko przed wprowadzeniem stanu wyjątkowego prowadził w sierpniu 2021 r. konsultacje z przywódcami krajów bałtyckich odpierających hybrydowe ataki na swoich granicach. Sprawa Polski stała po raz pierwszy podczas oficjalnej wizyty na Węgrzech. 9 września 2021 r. Andrzej Duda w rozmowie z prezydentem Węgier Jánosem Áderą przedstawił sytuację na granicy polsko-białoruskiej. Podkreślił, że obowiązkiem Polski jest dbałość o bezpieczeństwo granicy Unii Europejskiej i strefy Schengen. Zapewnił prezydenta Węgier, że w obliczu sytuacji kryzysowej granica UE będzie „strzeżona ze wszystkich sił z zastosowaniem wszystkich środków, jakie tylko są możliwe i legalne”⁴⁹. Strona węgierska podzieliła się doświadczeniami sprzed kilku lat, kiedy kryzys migracyjny dotknął granicę węgiersko-serbską⁵⁰. Następnie prezydent RP odbył rozmowę telefoniczną z Frankiem-Walterem Steinmeierem, w której to prezydent Niemiec jednoznacznie potępił działania Białorusi wobec Polski oraz UE.

21 września 2021 r. podczas debaty generalnej 76. sesji Zgromadzenia Narodowego ONZ Andrzej Duda wygłosił ważne przemówienie, nakreślając społeczności międzynarodowej wyzwania i zagrożenia implikowane przez stronę białoruską: „Od wielu tygodni reżim Alaksandra Łukszenki sprowadza do swojego kraju dziesiątki tysięcy zdesperowanych mieszkańców Bliskiego Wschodu, których pod pałkami policyjnymi zmusza do przekroczenia naszych granic i próbuje wywołać sztuczny kryzys humanitarny. Ludzie ci koczują potem na granicy, a reżim jest głuchy na nasze oferty udzielenia im pomocy humanitarnej [...]. Nie ustąpimy w tym kryzysie, bo nie zgadzamy się na instrumentalne traktowanie migrantów, na wykorzystywanie ich trudnego położenia do działań wymierzonych w bezpieczeństwo naszych granic, granic, których strzeżenie jest naszym obowiązkiem, także jako państwa członkowskiego UE, które pilnuje granicy europejskiej wspólnoty. Mówię to też jako przywódca państwa, które doskonale potrafi rozróżnić kryzys humanitarny od działań hybrydowych”⁵¹.

W siedzibie Stałego Przedstawicielstwa RP przy ONZ w Nowym Jorku prezydent Polski omówił kwestie związane z kryzysem migracyj-

⁴⁹ *Wypowiedź po spotkaniu z Prezydentem Węgier*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 9.12.2021 (28.08.2024).

⁵⁰ M. Gniazdowski, M. Jaroszewicz, *Węgierska odsłona kryzysu migracyjnego*, Ośrodek Studiów Wschodnich, <https://www.osw.waw.pl>, 9.09.2015 (23.08.2024).

⁵¹ *Prezydent podczas debaty generalnej 76. sesji ZO NZ*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 21.09.2021 (29.08.2024).

nym z głowami państw Litwy, Łotwy, Estonii, Turcji⁵². Strona turecka po spotkaniu Andrzeja Dudy z prezydentem Recepem Erdoganem zadeklarowała wstrzymanie lotniczych szlaków przerzutowych do Mińska. Na początku października 2021 r. polski przywódca przyjął w Pałacu Prezydenckim ministra spraw zagranicznych Turcji Mevlüta Çavuşoğlu⁵³.

Demonstracja siły militarnej przez Rosję związana z ćwiczeniami wojskowymi *Zapad-2021*, w tym nieustannie kreowane napięcie na granicy polsko-białoruskiej, zostały podniesione na spotkaniu doradców do spraw bezpieczeństwa narodowego państw sojuszników w Kwaterze Głównej NATO w Brukseli. Polskę w imieniu prezydenta reprezentował Paweł Soloch⁵⁴. Szef BBN apelował o wzmocnienie obecności wojskowej Stanów Zjednoczonych na terytorium Polski. Biały Dom zadeklarował nowe formy współpracy bilateralnej, w tym m.in. dostawę pierwszych czołgów szkoleniowych Abrams w 2022 r.⁵⁵.

Należy zaznaczyć, że w drugiej połowie października prezydent RP zintensyfikował działania dyplomatyczne, podczas których zaczął budować wspólne stanowisko i zwiększać świadomość sytuacyjną liderów społeczności międzynarodowej w obliczu zagrożenia ładu europejskiego. W Pałacu Elizejskim Andrzej Duda zabiegał o wsparcie polityczne Francji w celu zahamowania przerzutu migrantów, uświadamiając, że obowiązek zachowania integralności terytorialnej i strzeżenia granic UE jest wspólnotowym zobowiązaniem. W rozmowie z Emmanuelem Macronem nadmienił, że Polska nie potrzebuje dodatkowych funkcjonariuszy z europejskich służb granicznych czy żołnierzy, lecz prosi o europejską polityczną solidarność ukierunkowaną na to, aby władze białoruskie zaprzęstały ataku hybrydowego na wschodnią granicę⁵⁶.

Poważne incydenty w listopadzie 2021 r. przy polsko-białoruskiej granicy stanowiły oś konsultacji prezydenta Polski m.in. z przywódcami: państw bałtyckich, Grupy Wyszehradzkiej, Ukrainy, Niemiec, Słowacji, Czarnogóry, Grecji, Macedonii Północnej, Gruzji i Kazachstanu. Za budującą trzeba uznać reakcję Sekretarza Generalnego NATO Jensa

⁵² *Prezydenci o współpracy, Trójmorzu i sytuacji na Białorusi*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 22.09.2021 (29.08.2024).

⁵³ *Spotkanie z ministrem spraw zagranicznych Turcji*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 4.10.2021 (29.08.2024).

⁵⁴ *Szef BBN: Na spotkaniu NATO o granicy polsko-białoruskiej*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 7.10.2021 (29.08.2024).

⁵⁵ *Rozważane są nowe formy współpracy wojskowej USA i Polski*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 8.10.2021 (29.08.2024).

⁵⁶ *Paryż. Prezydent Andrzej Duda „Gościem Wiadomości”*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 27.10.2021 (30.08.2024).

Stoltenberga i doradcy ds. bezpieczeństwa narodowego prezydenta Stanów Zjednoczonych Jaka Sullivana. Zapewnili Andrzeja Dudę o pełnym poparciu i solidarności ze strony zarówno Paktu Północnoatlantyckiego, jak i Stanów Zjednoczonych w działaniach Polski na rzecz bezpieczeństwa europejskiego. Uzgodniono wspólnie, że kryzys migracyjny wymaga skoordynowanej współpracy państw sojuszników⁵⁷.

Biorąc pod uwagę wektor europejski, prezydent ustalił z premierem Mateuszem Morawieckim wspólne stanowisko Polski dotyczące działań na rzecz nałożenia sankcji na reżim Alaksandra Łukaszenki. Ofensywa dyplomatyczna była dodatkowo koordynowana z innymi państwami dotkniętymi kryzysem, tj. Litwą i Łotwą. Inicjatywa Andrzeja Dudy i szefa polskiego rządu zakończyła się sukcesem. UE rozszerzyła pakiet obowiązujących wcześniej sankcji wobec Białorusi i, co istotne, wdrożyła tzw. „Piąty pakiet sankcji za ciągłe naruszenia praw człowieka i instrumentalne traktowanie migrantów”⁵⁸.

15 listopada, po drugim szturmie migrantów na przejściu granicznym Kuźnica Białostocka-Bruzgi, prezydent RP odbył wideokonferencję z prezydentami Litwy, Łotwy i Estonii. Przywódcy państw bałtyckich wyrazili solidarność z Polską i zadeklarowali swoją gotowość do wszelkiej pomocy, o którą zwróci się Polska⁵⁹. Z sojusznikami z NATO konsultowano możliwość uruchomienia artykułu 4 traktatu waszyngtońskiego. Abstrahując od zasadności takiej decyzji, której ostatecznie nie podjęto, istotne jest, że sprawa Polski wzbudziła afirmację zachodnich decydentów. W czasie eskalacji napięcia prezydent wyraził pełne wsparcie dla funkcjonariuszy chroniących polsko-białoruską granicę, którzy byli atakowani przez białoruskie służby i migrantów m.in. kamieniami, ostrymi narzędziami, czy też oślepiani światłem lasera⁶⁰.

Przed wylotem do Brukseli 25 listopada 2021 r. Andrzej Duda uczestniczył w naradzie sztabu kryzysowego w BBN. Następnie spotkał się w Kwaterze Głównej NATO z Jensem Stoltenbergiem. Niepokój Andrzeja Dudy i Jensa Stoltenberga wywołała relokacja dużej liczby Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej wokół granicy ukraińskiej i na całej długości granicy białorusko-ukraińskiej. Prezydent zgłosił do szefa Sojuszu

⁵⁷ Rozmowa z Sekretarzem Generalnym NATO, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 9.11.2021 (30.08.2024).

⁵⁸ Białoruś: UE przyjmuje 5. pakiet sankcji za ciągłe naruszenia praw człowieka i instrumentalne traktowanie migrantów, Rada Europejska i Rada Unii Europejskiej, <https://www.consilium.europa.eu>, 2.12.2021 (29.08.2024).

⁵⁹ Wideokonferencja z przywódcami państw bałtyckich, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 15.11.2021 (30.08.2024).

⁶⁰ Kolejna narada ws. sytuacji na granicy, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 16.11.2021 (31.08.2024).

Północnoatlantyckiego potrzebę wzmocnienia misji obserwacyjnych i patrolowych przy wschodniej flance NATO⁶¹.

Reasumując, w ostatnich dniach obowiązywania stanu wyjątkowego, prezydent Polski prowadził aktywną politykę. W formacie Bukaresztańskiej Dziewiątki przedstawił partnerom z regionu sytuację na granicy. Odbił kolejną rozmowę telefoniczną z prezydentem Stanów Zjednoczonych Joe Bidenem o zwiększeniu obecności wojsk natowskich na ścianie wschodniej⁶². Konsultację z Joe Bidenem poprzedziła wizyta w Polsce Dyrektor Narodowego Wywiadu USA Avril Haines.

Zakończenie

Na podstawie przeprowadzonych badań ustalano, że Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, sprawując urząd głowy państwa, odegrał istotną rolę w kształtowaniu bezpieczeństwa podczas obowiązywania stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego i części województwa lubelskiego. W ocenie autora prezydent RP podjął bezprecedensową, ale niewątpliwie słuszną decyzję, używając po raz pierwszy po 1989 r. instytucji stanu nadzwyczajnego, w obliczu poważnego zagrożenia bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego. Przez 90 dni Andrzej Duda intensyfikował wysiłki na rzecz przezwyciężenia kryzysu migracyjnego i reagował w sposób adekwatny na przebieg sytuacji na granicy polsko-białoruskiej.

Przeprowadzone badania wskazują, że prezydent RP w wymiarze wewnętrznym prowadził w BBN narady i ściśle współpracował z Radą Ministrów, szefami resortów obrony, spraw wewnętrznych i dowódcami służb mundurowych. Uczestniczył w odprawach i sztabach służb zaangażowanych w obronę wschodniej granicy, zbierając meldunki i raporty. Przekazywał swoje spostrzeżenia w odniesieniu do bieżącej współpracy, rozwoju scenariuszy w stosunku do eskalacji napięcia. Wizytował oddelegowanych żołnierzy i kontrolował warunki pełnionej przez nich służby. Odwiedzając lokalne posterunki Straży Granicznej, wsłuchiwał się w głos mieszkańców terenów przygranicznych. Poparł decyzję rządu dotyczącą budowy zapory wzdłuż granicy polsko-białoruskiej.

⁶¹ *Wystąpienie podczas wspólnej konferencji Prezydenta RP i Sekretarza Generalnego NATO*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 25.11.2021 (31.08.2024).

⁶² *Andrzej Duda rozmawiał z Joe Bidenem i przywódcami B9*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 9.12.2021 (31.08.2024).

Z podjętych badań wynika, że w wymiarze zewnętrznym prezydent RP wykazał się aktywnym działaniem nastawionym w głównej mierze na konsolidację wspólnoty transatlantyckiej wokół bezprecedensowego zagrożenia. Umiejętnie dobierał kolejność wizyt, a ich uzupełnieniem były rozmowy telefoniczne. Sytuację na granicy polsko-białoruskiej konsultował z czołowymi przywódcami, m.in. z prezydentem Stanów Zjednoczonych Ameryki, Francji, Niemiec, Turcji, z Sekretarzem Generalnym NATO. Współpracował z premierem i ministrem spraw zagranicznych, poszukując politycznego poparcia dla decyzji polskiego rządu wśród partnerów strategicznych. Jednocześnie wywierał nacisk na organy Unii Europejskiej do niezwłocznego nałożenia sankcji na Białoruś. Należy ocenić, że ofensywa dyplomatyczna prezydenta RP przyniosła oczekiwane rezultaty. Wraz z zakończeniem stanu wyjątkowego zmniejszyła się liczba migrantów docierających do Białorusi z państw Bliskiego Wschodu i Afryki. Nastąpiła przy tym reorientacja świadomości sytuacyjnej państw Zachodu w kontekście oceny ryzyk generowanych wzdłuż zewnętrznej granicy strefy Schengen i wschodniej flanki NATO.

Bibliografia

- Andrzej Duda rozmawiał z Joe Bidenem i przywódcami B9, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 9.12.2021 (31.08.2024).
- Białoruś: UE przyjmuje 5. pakiet sankcji za ciągle naruszenia praw człowieka i instrumentalne traktowanie migrantów, Rada Europejska i Rada Unii Europejskiej, <https://www.consilium.europa.eu>, 2.12.2021 (29.08.2024).
- Druk nr 1512, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2021, <https://orka.sejm.gov.pl>, 2.09.2021 (22.08.2024).
- Gniazdowski M., Jaroszewicz M., *Węgierska odsłona kryzysu migracyjnego*, Ośrodek Studiów Wschodnich, <https://www.osw.waw.pl>, 9.09.2015 (23.08.2024).
- Karmanau Y., *Ukrainian president says Russian troops remain near Ukraine*, Public Broadcasting Service, <https://www.pbs.org>, 2.06.2021 (21.08.2024).
- Kitler W., Gryz J., *Misje państwa w zakresie bezpieczeństwa narodowego [w:] System bezpieczeństwa narodowego RP. Wybrane problemy*, red. W. Kitler, K. Drabik, I. Szostek, Warszawa 2014.
- Kolejna narada ws. sytuacji na granicy, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 16.11.2021 (31.08.2024).
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, ze zm.).
- Nowak T., *Stan wyjątkowy w Polsce w 2021 roku. Przyczyny, przebieg i skutki z perspektywy bezpieczeństwa*, „Polityka i Bezpieczeństwo”, 2023, tom IX.
- Odprawa z szefem MON, dowódcami wojska i służb, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 31.08.2021 (22.08.2024).

- Operacja „Śluza”. Alaksandr Azarau: ujęto grupę przerzucającą migrantów. Okazało się, że to specnaz, sprawę przejęło KGB*, PolskieRadio24, <https://polskieradio24.pl>, 14.09.2021 (20.08.2024).
- Osiecki G., Parafianowicz Z., *„Zabłąkani” u granic NATO. Siły Łukaszenki mogą wejść na terytorium Litwy podczas Zapadu-2021*, Gazeta Prawna, <https://www.gazeta.prawna.pl>, 1.09.2021 (21.08.2024).
- Paryż. Prezydent Andrzej Duda *„Gościem Wiadomości”*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 27.10.2021 (30.08.2024).
- Posiedzenie Sejmu nt. sytuacji na granicy z Białorusią*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 9.11.2021 (27.08.2024).
- Premier: zapewnienie bezpieczeństwa polskiej granicy i polskim obywatelom jest podstawowym obowiązkiem rządu*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, <https://www.gov.pl/web/premier>, 6.09.2021 (22.08.2024).
- Prezydenci o współpracy, Trójmorzu i sytuacji na Białorusi*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 22.09.2021 (29.08.2024).
- Prezydent i Premier spotkali się ws. przedłużenia stanu wyjątkowego*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 28.09.2021 (24.08.2024).
- Prezydent podczas debaty generalnej 76. sesji ZO NZ*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 21.09.2021 (29.08.2024).
- Prezydent RP Andrzej Duda spotkał się z żołnierzami 16 Dywizji*, Wojsko Polskie, <https://www.wojsko-polskie.pl>, (28.08.2024).
- Prezydent zwołał radę ws. sytuacji na granicy polsko-białoruskiej*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 8.11.2021 (26.08.2024).
- Rozmowa z Sekretarzem Generalnym NATO*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 9.11.2021 (30.08.2024).
- Rozmowy z mieszkańcami terenów przygranicznych*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 8.12.2021 (27.08.2024).
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 września 2021 r. w sprawie wprowadzenia stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego (Dz.U. 2021, poz. 1612).
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 października 2021 r. w sprawie przedłużenia stanu wyjątkowego wprowadzonego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego (Dz.U. 2021, poz. 1788).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 2021 r. w sprawie ograniczeń wolności i praw w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego (Dz.U. 2021, poz. 1613).
- Rozważane są nowe formy współpracy wojskowej USA i Polski*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 8.10.2021 (29.08.2024).
- Siłowo forsowali granicę polsko-białoruską*, Straż Graniczna, <https://strazgraniczna.pl>, 20.10.2021 (20.08.2024).
- Sobolewski G., *Siły Zbrojne RP w zarządzaniu kryzysowym. Aspekt narodowy i międzynarodowy*, Warszawa 2013.
- Spotkanie w sprawie sytuacji na granicy polsko-białoruskiej*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 1.09.2021 (22.08.2024).
- Spotkanie z ministrem spraw zagranicznych Turcji*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 4.10.2021 (29.08.2024).

- Szef BBN: Na spotkaniu NATO o granicy polsko-białoruskiej*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 7.10.2021 (29.08.2024).
- Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U. 2024, poz. 248, 834, 1089, 1222, 1248).
- Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o budowie zabezpieczenia granicy państwowej (Dz.U. 2023, poz. 1390).
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. 2017, poz. 1928).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2022, poz. 2091).
- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz.U. 2023, poz. 755).
- Wideokonferencja z przywódcami państw bałtyckich*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 15.11.2021 (30.08.2024).
- Wróblewski R., *Zarządzanie kryzysowe jako element zarządzania bezpieczeństwem narodowym*, Siedlce 2013.
- Wypowiedź po spotkaniu z Prezydentem Węgier*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 9.12.2021 (28.08.2024).
- Wypowiedź Prezydenta RP po spotkaniu w BBN*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 28.09.2021 (24.08.2024).
- Wypowiedź Prezydenta RP w Kuźnicy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 8.12.2021 (23.08.2024).
- Wystąpienie podczas wspólnej konferencji Prezydenta RP i Sekretarza Generalnego NATO*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.prezydent.pl>, 25.11.2021 (31.08.2024).
- Zagórska A., *Rola Prezydenta RP w dziedzinie bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 2023.

The role of the President of the Republic of Poland in shaping security during the state of emergency in 2021

Abstract

The unprecedented scale of migratory pressure on the Polish-Belarusian border in 2021, intensified by Russia's demonstration of military force on NATO's eastern flank, was the reason for Poland to use extraordinary legal instruments. In order to confront the new geostrategic realities, the institution of a state of emergency was used. The President of the Republic of Poland has special powers in this respect. The aim of the article was to determine the role of the President of the Republic of Poland in the context of the tasks carried out during the state of emergency, as well as to assess the actions taken in the area of internal security and diplomatic activity in the international arena.

Keywords: Poland's security, hybrid activities, migration crisis, President of the Republic of Poland, state of emergency